

Népünk februári védőszentjei

A februári jeles, a népnek emlékezetes napok sorát *Gyertyaszentelő Boldogasszony* nyitja meg. A naphoz fűződő népszokások a liturgiában gyökereznek. Tudjuk, hogy ezen a napon az Egyház gyertyát szokott szentelni. A szentelt gyertya Krisztust jelképezi. Ahogy az agg Simeon tartotta karján a kis Jézust, éppen úgy tartják kezükben a hívek is a gyertyát, Krisztus jelképét ezen a napon. A gyertyaszentelés régente nagy ünnepélyességgel, az egész közösség részvételével történt. Így Kiskunfélegyházán 1808-ban a városi tanács elhatározza, hogy az ünnepen „

úgy, mint régente a hívők nagyobb buzgalma, Isten dicsőítése és az ünnepély magasztosabbá tételére a gyertyák megáldása után azok elfogadására az ünnepélyt végző pap kezéből térdhajtással, a gyertyákat megcsókolva, a tisztviselő urak: kapitány, ügyész és a táblabírák, végre a tanácsbeliek rendben az oltárhoz járultak és gyertyák osztatván ki közöttük, a kereszttívő után mennek égő gyertyákkal.”

A szentelt gyertyának a katolikus népeletben számos alkalmazása van. Égi háború idején szokták meggyújtani, hogy a vihar rontó szelleme Krisztus előtt megszégyenüljön. Haldoklónak adják a kezébe, hogy a kísértő gonosz lelket messzire riasszák vele. Különösen az olyan gyertyát tartják hasznosnak, amelyet már hétszer megszenteltek, hogy a lélek ne keresse sokáig a mennyország kapuját.

Balázs (február 3.) napján történik a Balázs-áldás, vagy más néven a *balázsolás*. Szent Balázst ősidőktől fogva tiszteli a keresztény nép, mint a torokbajok csodálatos orvosát. Egyes magyar vidékeken ismeretes a balázsnapi

almaszentelés

is, amelyet sajátos hazai liturgikus fejleménynek kell tekinteni. Az ilyen almát hathatós orvosságnak tartja a nép.

Szent Balázs a középkorban a *diákoknak* egyik kedvelt patrónusa volt, ennek emlékezetét őrzi főleg Dunántúl a *balázsjárás*. Balázst Sümegen hatan járvák: a generális, a püspök, a mester, a diák és a paraszt. Maga a játék több mozzanatból áll. Először is a szereplők bemutatkoznak a házbeliek előtt és dicsérik mesterségüket. Szent Balázs magasztalása után tréfás, farsangi hangulatú jókívánságok következnek a ház lakóira. Végül diákot kérnek a családból a mester (tanító) számára. Utoljára a házbeliek megajándékozzák a balázsjárókat. Az ajándék régebben a mestert illette, amellyel a diákok siettek bizonytalan társadalmi helyzetben és bizonytalan anyagi körülmények között élő tanítójuk segítségére.

*

Szent Apollónia szűz (február 9.) a III. században szenvedett vértanúhalált. A magyar középkornak egyik kedvelt női szentje volt, amit kódexeink és képzőművészeti alkotásaink is igazolnak. *Szent Apalín asszonyt* fogfájás ellen szokták volt segítségül hívni, mert kínvallatásánál a poroszló úgy ütötte arcul, hogy minden foga kiesett. Azonkívül a vajúdo asszonyok is hozzá folyamodtak gyötrelmeikben segítségért. Fogfájásra Tápén és Jászládányon, tudtunk szerint még ma is kérik a segítségét:

Nyavalyások Szószólója,

Fogafájók orvoslója,

Istennek kedves leánya,

Üdvözlégy Apollónia.

Nyerd meg nekünk szolgálidnak,

Hogy fogaink ne fájjanak

Más nyavalyák ne ártsanak,

Ez célja imádságunknak.

Egerben Szent Apollónia napján választják meg helyi hagyomány szerint még manapság is a fertálmestereket, akik a városrészek szószólói a hatóságok előtt. Érdekes maradványa ez régi városaink közigazgatási önellátásának.

Országszerte ismeretes hiedelem szerint *Szent Zsuzsánna* (február 19.) napján szólal meg először a *pacsirta*.

*

Üszögös Szent Péter (február 22. Latin neve: Cathedra Sancti Petri Antiochiae) sajátos félreértésnek köszönheti nevét. A magyar néphit azért mondja üszögösnek, mert ezen a napon ilyen, vagy olyan az idő, akkor abban az esztendőben a gabonafélék, vagy egyéb vetemények megüszkösödnek. Ezt a napot középkori őseink *Szent Pétörnek ü székössége* néven emlegették, azaz lefordították a hivatalos egyházi kifejezést, amelyből azután az értelemkereső népetimológia Szent Péter üszögösségét, illetőleg Üszögös Szent Pétert olvasta ki.

Szent Mátyás (február 24.) napjához inkább csak időjárási regulák fűződnek. A nép *Jégtörő Mátyás* néven szokta emlegetni. Vértanúságának eszköze és így ikonográfiái jelképe a szekerce. A nép képzelete a szent ünnepe és a közeledő tavasz között kapcsolatot teremtett, mintegy az apostol szekercéje töri meg a tél hatalmát. Így tartja ezt különben az apátfalvi néphiedelem is.

Forrás: Élet. XXXV. évfolyam 9. szám. 1944. 161-162.